

Jagers doen veel meer dan je denkt

Resultaten van de enquête naar de inspanningen van jagers in het kader van een breder wildbeheer

Woord van de voorzitter

Uit het leven gegrepen.

Jagers in het veld actief. Neen, niet om te oogsten, maar om te zaaien.

Net als bij alle andere groeiprocessen in de natuur is de voorbereiding, verzorging, controle en het onderhoud de lange voorbode van dat korte oogstmoment. De oogst is het korte orgelpunt van de vele maanden, soms zelfs jaren verzorging die eraan vooraf zijn gegaan. Maar met dat korte orgelpunt wordt de cirkel dan afgerond. Zo ook in het Vlaamse jachtgebeuren.

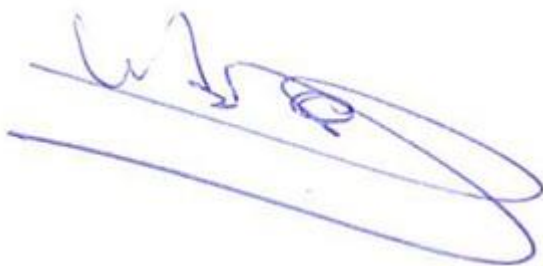
Bij iedere passie die een mens beoefent, wordt er zeer veel vrije tijd en financiële middelen opgeofferd om tot het beoogde resultaat te komen. Dit geldt zeker ook voor de jager in de Vlaamse velden, die zich telkens weer inzet om de leefomgeving van de in zijn revier voorkomende fauna en flora te verbeteren.

De Vlaamse jagers zijn in de voorbije decennia tot het inzicht gekomen dat er meer nodig is dan enkele voederplaatsen waar het wild zich wat kan aan te goed doen als het daar behoefte aan heeft. Fauna-akkers, haagaanplantingen, poelen graven, winterdekking en ga zo maar door.

“Men oogst wat men zaait” - een waarheidsgetrouw spreekwoord.

Rudi Van Decraen

Voorzitter Hubertus Vereniging Vlaanderen

Inhoud

1	Procedure	4
2	Resultaten van de enquête inspanningen jachtsector	6
2.1	Verbetering van het habitat door de jachtgroep zelf	6
2.2	Stimuleren van landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen om maatregelen voor habitatverbetering te nemen.....	17
2.3	Aanbieden van extra voedsel om moeilijke periodes te overbruggen.....	21
2.4	Observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten	22
3	Conclusie.....	24

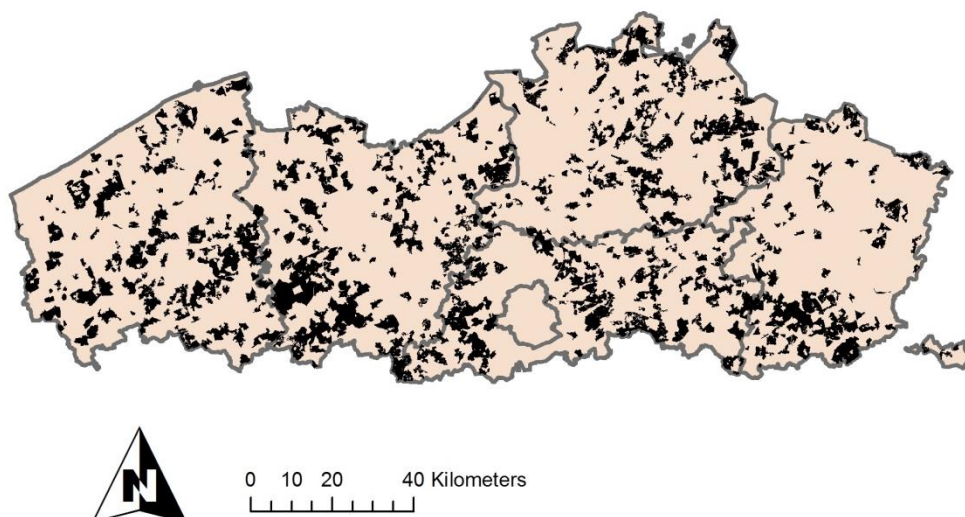
1 Procedure

In het najaar 2016 verspreidde het Kenniscentrum van HVV een enquête, met als doel de inspanningen van jagers in het kader van een breder wildbeheer in kaart te brengen. We maakten gebruik van een online invulformulier via Google Forms en verspreidden de link om de enquête in te vullen naar de jagers. Dit deden we via mailing aan de verschillende Vlaamse WBE's met de vraag de oproep door te sturen naar hun leden en via de nieuwsbrief van HVV. Op die manier trachtten we zo veel mogelijk Vlaamse jachtgroepen te bereiken. De enquête peilde naar de inspanningen op niveau van de jachtgroep.

De bekomen antwoorden, die via Google Forms automatisch in een excel-document kwamen te staan, werden vervolgens gecontroleerd. Hierbij verwijderden we de dubbel ingediende formulieren en zochten we het jachtreviernummer op voor de jachtrevieren waar dit niet rechtstreeks door de jachtgroep werd ingevuld. In een aantal gevallen was hiervoor een terugkoppeling met de WBE nodig.

Na de controle bleven in de database 1013 unieke antwoorden van jachtgroepen over. Van 1009 antwoorden is bekend op welk(e) jachtrevier(en) ze betrekking hebben. Voor 4 antwoorden (van onafhankelijke jagers) kon dit niet getraceerd worden. In totaal had het antwoord betrekking op ongeveer een kwart (24,5 %) van de Vlaamse jachtrevieren bejaagd in WBE-verband, en op net geen derde (31,3 %) van de in WBE bejaagde oppervlakte.

De goede respons op deze enquête laat ons toe een beeld te verkrijgen over de inspanningen van de jachtsector. Zoals je kan opmerken uit Figuur 1 kwamen de antwoorden van jachtgroepen verspreid over Vlaanderen, maar zijn ze ook geclusterd. Dit is het gevolg van het feit dat sommige WBE's de verschillende jachtgroepen meermaals hebben aangespoord om de enquête in te vullen, terwijl andere WBE's hier minder of niet over hebben gecommuniceerd. Hierdoor zijn er een aantal bij ons gekende goede voorbeelden van realisaties die helaas ook 'onder de radar' zijn gebleven. Het is dus niet zo dat jachtgroepen die niet hebben gereageerd, geen inspanningen doen in het kader van een breder wildbeheer.

Figuur 1: overzicht van de jachtrevieren die bestreken worden door de antwoorden van de enquête (zwart).

We vatten de resultaten samen en geven ze grafisch weer met behulp van een aantal grafieken en kaarten in dit dossier.

Op basis van de bekomen statistieken maakten we ook een schatting van de totale hoeveelheid aangelegd habitat en de totale tijdsinspanning gevoerd door jagers op de door de enquête bestreken oppervlakte. Deze berekening vergt een vertaling van de frequentie per klasse naar een absoluut cijfer.

We berekenden telkens drie cijfers:

- Een minimale schatting: door de ondergrens van iedere klasse te vermenigvuldigen met de frequentie uit deze klasse
- Een 'klassenmidden' schatting: door het klassenmidden van iedere klasse te vermenigvuldigen met de frequentie uit deze klasse. Deze schatting wordt in dit rapport beschouwd als de meest realistische schatting
- Een maximale schatting: door de bovengrens van iedere klasse te vermenigvuldigen met de frequentie uit deze klasse (in afwijking hierop werd voor de hoogste klasse ("groter dan") de ondergrens gebruikt in de berekening omdat geen bovengrens van deze klasse werd gespecificeerd).

Om een ruw idee te verkrijgen van de inspanningen op Vlaams niveau extrapoleerden we de resultaten uit de enquête. Dit deden we op basis van de oppervlakte bestreken door antwoorden uit de enquête in relatie tot de totale bejaagde oppervlakte in Vlaanderen. Voor extrapolatie gebruikten we steeds de cijfers uit de 'klassenmidden' schatting, die als meest betrouwbaar worden beschouwd. Bij extrapolatie is uit wetenschappelijk oogpunt altijd de nodige omzichtigheid geboden. Toch biedt het resultaat een idee van de totale grootte van inspanningen van jagers op niveau Vlaanderen.

2 Resultaten van de enquête inspanningen jachtsector

2.1 Verbetering van het habitat door de jachtgroep zelf

In de afgelopen 10 jaar werd heel wat nieuw habitat aangelegd door jagers. Het meest prominent is de inzaai van fauna-akkers. Meer dan twee derde (68,1 %) van de jachtgroepen die de enquête invulden zaaide fauna-akkers in (Tabel 1, Grafiek 1). Dat dit geen eenmalige zaak is, blijkt uit Grafiek 2. Op het moment van invullen van de enquête had 63,9 % van de jachtgroepen ook effectief fauna-akkers liggen op het terrein. 29,3 % van de jachtgroepen had meer dan 1 hectare door de jachtgroep ingezaaide of onderhouden fauna-akkers liggen op hun jachtrevier(en). Fauna-akkers zijn niet enkel positief voor wildsoorten, maar ondersteunen een bredere biodiversiteit. In de akkers kunnen vaak diverse akkerkruiden kiemen. Het grote aanbod van nectar en stuifmeel maakt de fauna-akkers aantrekkelijk voor bloembezoekende insecten zoals bijen en hommels. Een brede range van akkervogels en kleine zoogdieren vinden er voedsel en dekking. Ook landschappelijk bieden deze fauna-akkers een waarde en in de zomer zorgt hun bloemenpracht voor een extra dimensie in de Vlaamse buitenruimte. Niet enkel dieren, maar ook mensen kunnen hiervan meegenieten.

Figuur 2: Klarleggen van een wildakker door de jachtgroep. Sommige jachtgroepen voeren dit werk zelf uit, anderen werken hiervoor samen met lokale landbouwers (© Peter Van Hoey).

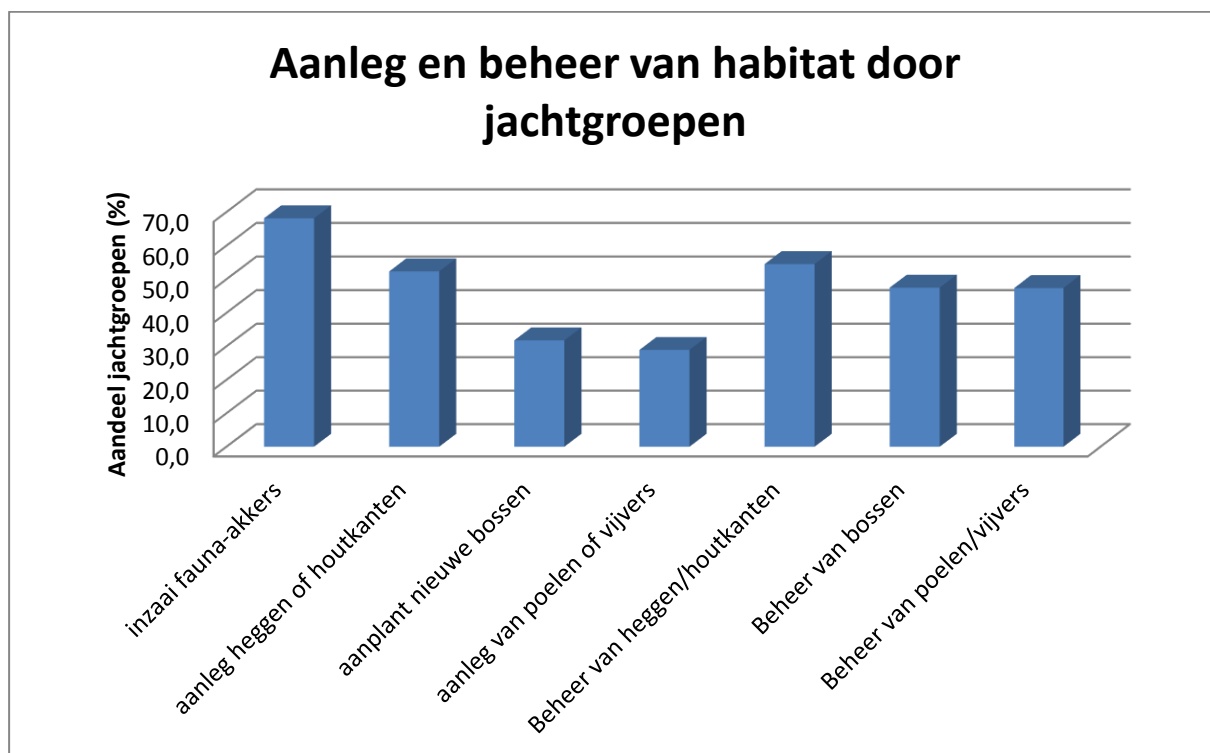
Figuur 3: Fauna-akker ingezaaid door een jachtgroep in Zuidoost-Limburg (WBE De Burcht). Dit ingezaaide stukje land is niet enkel een meerwaarde voor het wild. Diverse insecten komen er nectar zoeken, zangvogels profiteren van de beschikbare zaden en insecten, ... En uiteraard maakt dit ook het landschap stukken aantrekkelijker! (© Kathleen Vanhuyse)

Figuur 4: In de winter bieden de ingezaaide faunamengsel dekking en voedsel voor wild. Maar ook diverse akkervogels vinden er hun voedsel. Zwermen vogels zoals op deze foto zijn geen uitzondering (© Peter Van Hoey).

Tabel 1: Aanleg van nieuw habitat door de jachtgroepen in de voorbije 10 jaar en beheer van habitat door jachtgroepen.

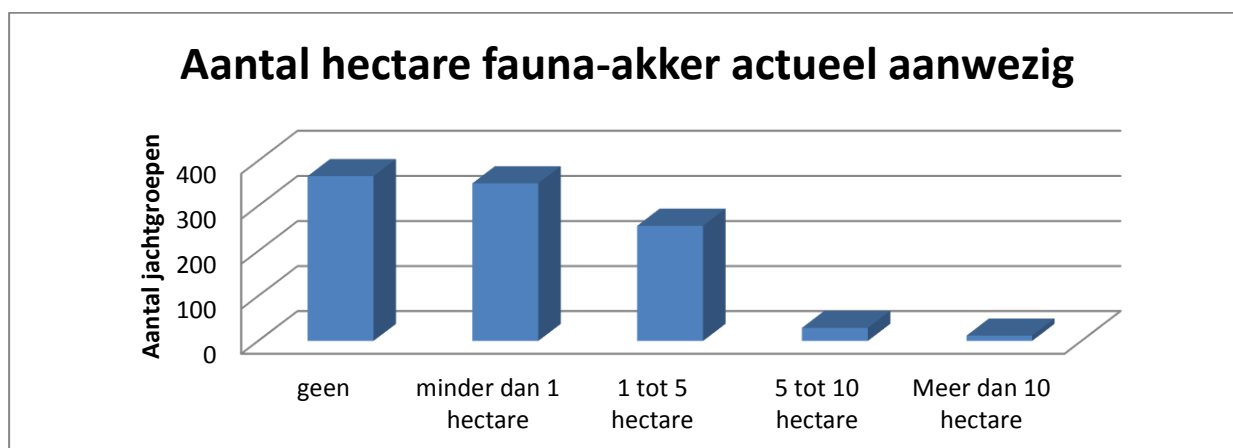
	aantal jachtgroepen	aandeel jachtgroepen (%)
<i>Aanleg van habitat in de voorbije 10 jaar</i>		
inzaai fauna-akkers	690	68.1
aanleg heggen of houtkanten	530	52.3
aanplant nieuwe bossen	322	31.8
aanleg van poelen of vijvers	293	28.9
<i>Beheer van habitat door jachtgroepen</i>		
Beheer van heggen/houtkanten	552	54.5
Beheer van bossen	481	47.5
Beheer van poelen/vijvers	480	47.4

Grafiek 1: Aanleg van habitat in de voorbije 10 jaar en beheer van habitat door jachtgroepen die deelnamen aan de enquête

Tabel 2: Op basis van de frequentietabellen geschatte hoeveelheden habitat aangelegd of beheerd door de jachtgroep.

	minimale schatting	klassenmidden schatting	maximale schatting
oppervlakte fauna-akkers aanwezig tijdens enquête (ha)	521	1280.5	2040
lengte heggen/houtkanten aangelegd voorbije 10 jaar (km)	71.8	126.2	180.6
lengte heggen/houtkanten in beheer bij de jachtgroep (km)	96.6	159.2	221.7
oppervlakte bossen aangelegd voorbije 10 jaar (ha)	406	679	952
aantal poelen/vijvers aangelegd voorbije 10 jaar	520	560	600
aantal poelen/vijvers onderhouden door jachtgroep	932	1031	1130

Grafiek 2: Aantal aan de enquête deelnemende jachtgroepen die een bepaalde oppervlakte aan fauna-akkers

(ingedeeld in oppervlakteklassen) inzaaide en had liggen op het terrein op het moment van de enquête (najaar 2016- winter 2017).

Meer dan de helft (54,5 %) van de jachtgroepen plantte in de afgelopen 10 jaar heggen of houtkanten aan in hun jachtrevier (Grafiek 1, Tabel 1). In 47,0 % van de gevallen waarbij de jachtgroep heggen/houtkanten aanplantte, ging het om meer dan 100 meter aangeplante heggen of houtkanten in een decennium tijd. De totale lengte heggen en houtkanten die in tien jaar tijd werd aangelegd door de aan de enquête deelnemende jachtgroepen wordt op deze manier geschat op 126,2 km (71,8 km – 180,6 km). In totaal hebben de aan de enquête deelnemende jachtgroepen naar schatting 159,2 km (96,6 km – 221,7 km) heggen en houtkanten in beheer (Tabel 2). Meer dan de helft van de jachtgroepen (54,5 %) staat op zijn jachtrevier(en) in voor het onderhoud van (een deel van) de heggen en houtkanten (Tabel 1). Het uitgevoerde beheer door de jachtgroepen met houtkanten in beheer bestaat meestal uit snoei-beheer (76,1 %), hakhoutbeheer (55,1 %), het bijplaatsen van struiken (46,6 %) en het verwijderen van exoten (29,5 %) (Grafiek 3). Overige (spontaan) vermelde maatregelen zijn onder andere het stimuleren van dekking langs de heg/houtkant of het beheer van deze vegetatie, een knotbeheer, het voorzien van besdragende struiken en de bescherming van de aangeplante plantjes tegen wildschade. Voor akkervogels van kleinschalige landbouwlandschappen bieden de heggen en houtkanten een duidelijke meerwaarde. Kleine landschapselementen zoals heggen zijn onontbeerlijk voor soorten als de geelgors, de ringmus en de zomertortel. Vele zangvogels maken er dankbaar gebruik van. Ook voor insecten zijn kleine landschapselementen van belang. De struiken en bomen zijn waardplanten van verschillende insecten. Heggen en houtkanten bieden voor wilde bijen zowel voedsel, dekking als beschutting. De lijnvormige landschapselementen worden door diverse plant- en diersoorten gebruikt als verbinding tussen groenpolen en kunnen ook als stapstenen fungeren.

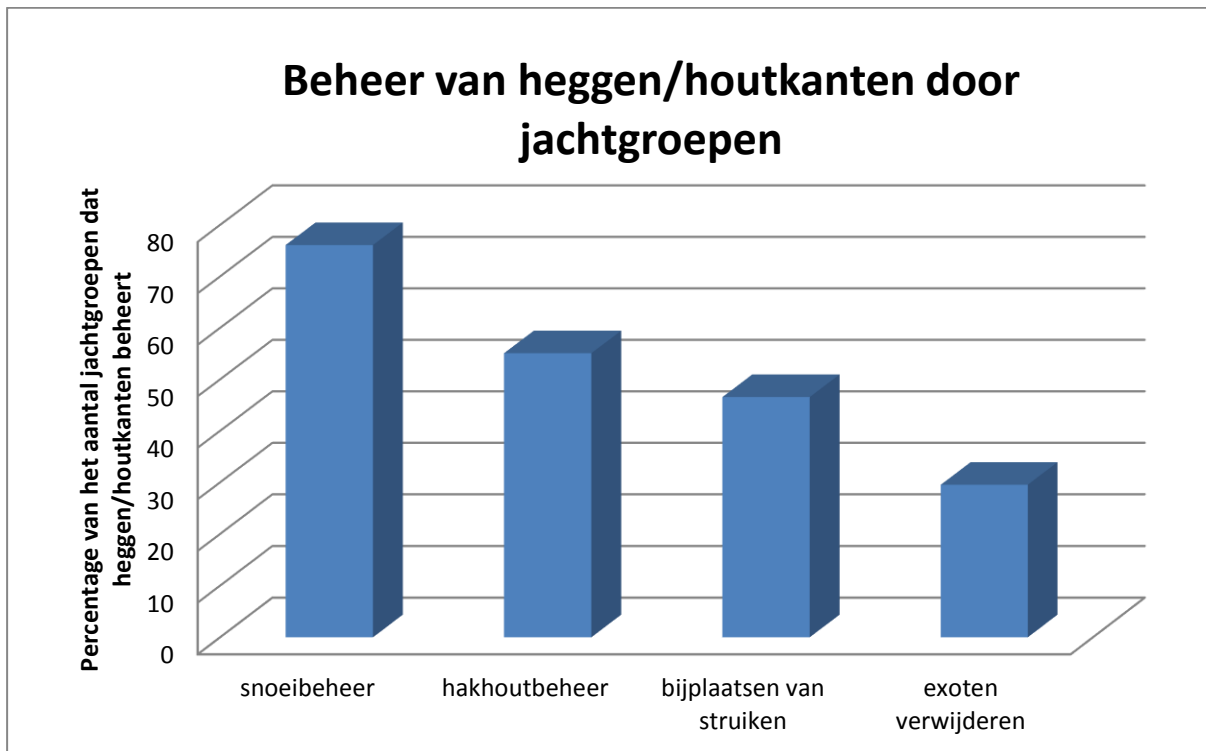

Figuur 5: Meer dan de helft van de jachtgroepen legde in de afgelopen tien jaar heggen of houtkanten aan. Deze goed onderhouden gemengde heg met inheems plantmateriaal is terug te vinden in een Oost-Vlaamse WBE. Ze

biedt schuilgelegenheid en nestplaatsen aan heel wat dieren (vogels, insecten, hazen, ...) (© Peter Van Hoey).

Figuur 6: In het najaar en de winter zorgen bessen in de heggen voor een kleurrijke toets en uiteraard voor voedsel voor onder meer zangvogels en zoogdieren (© Peter Van Hoey).

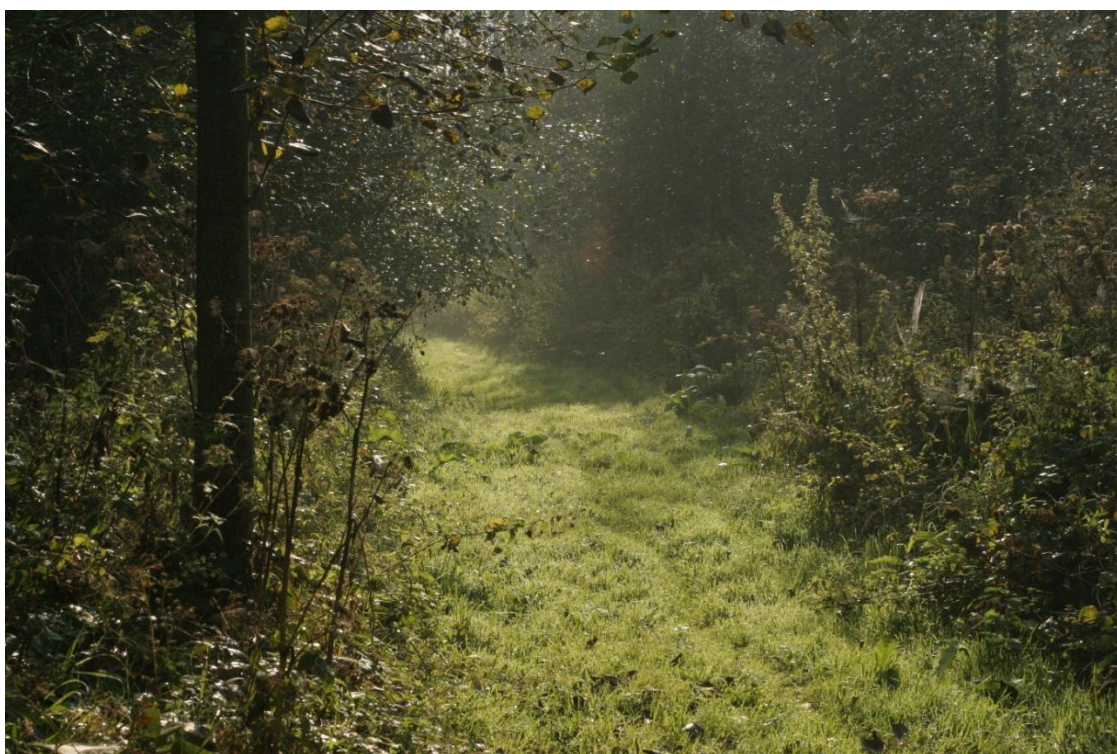
Grafiek 3: Aandeel van de jachtgroepen met heggen/houtkanten in beheer dat een specifiek beheer op deze heggen/houtkanten toepast.

Ongeveer een derde (31,8 %) van de jachtgroepen kon nieuwe bossen aanplanten in de afgelopen 10 jaar (Grafiek 1, Tabel 1). In totaal werd de nieuw aangelegde bosoppervlakte in de afgelopen 10 jaar geschat op 679 ha (406 ha – 952 ha) voor de jachtgroepen die deelnamen aan de enquête. Bijna de helft (47,5 %) van de jachtgroepen heeft bossen in beheer (Tabel 1). Hierin wordt een bosbeheer gevoerd, dat mee afgestemd is op de behoeften van jachtwild. De meest uitgevoerde bosbeheermaatregelen door de jachtgroepen die bossen in beheer hebben zijn het zorgen voor meer ondergroei door kappingen (75,5 %), het maaien van gangen doorheen dichte vegetatie (67,8 %), het creëren en het beheer van open plekken (39,9 %), de aanplant van struiken als onderetage (39,3 %), en de omvorming van naaldbout naar loofhout (18,3 %) (Grafiek 5). Overige (spontaan) vermelde maatregelen zijn onder meer exotenbestrijding, bosrandbeheer en de aanplant van ‘klompen’ (kleine groepjes verjonging). De uitgevoerde bosbeheermaatregelen komen niet enkel jachtwildsoorten maar ook een bredere biodiversiteit ten goede omdat ze zorgen voor meer variatie in de structuur van bossen. Het merendeel van de bosbeheermaatregelen die jachtgroepen in het kader van hun wildbeheer toepassen zijn opgenomen in de ‘Criteria duurzaam bosbeheer¹’ als invulling van de criteria voor het behoud en de bevordering van de biologische diversiteit. Ze komen de diversiteit van verschillende soorten ten goede. Zo bieden open plekken ruimte aan kruiden die op meer beschaduwde plekken niet groeien, bieden struiken en een onderetage nestplaatsen voor vogels, habitat voor diverse insectensoorten, ...

¹ De criteria duurzaam bosbeheer vormen een leidraad voor verantwoord bosbeheer in Vlaanderen. Ze werden in 2003 door de Vlaamse Regering ingevoerd en zijn verplicht voor alle openbare bossen en voor alle andere bossen (dus ook privé-bossen) die in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) liggen. Aan de hand van de criteria moet de biologische diversiteit, de productiviteit en de vitaliteit van de bossen gevrijwaard worden, zodat ze ook voor de toekomstige generaties nog hun functies kunnen vervullen.

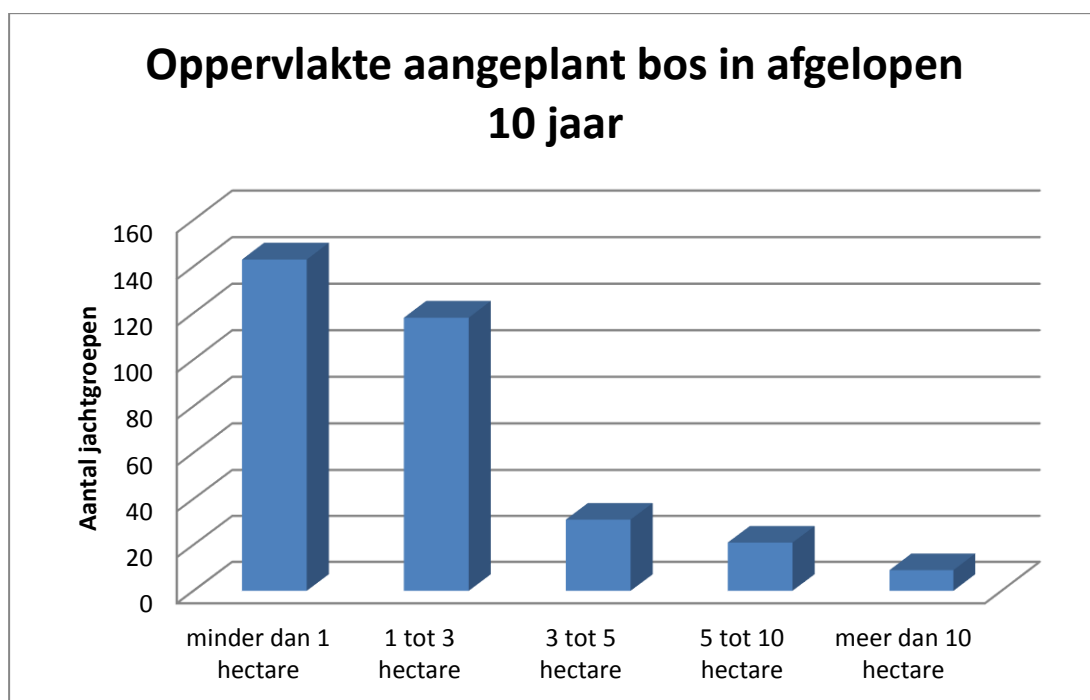

Figuur 7: Aanplant van een bosrand door jagers in de Oost-Vlaamse WBE Scaldiana. Geleidelijke bosranden met inheemse struiken, zoals hier worden aangeplant vormen een aanzienlijke meerwaarde voor de biodiversiteit (© Peter Van Hoey).

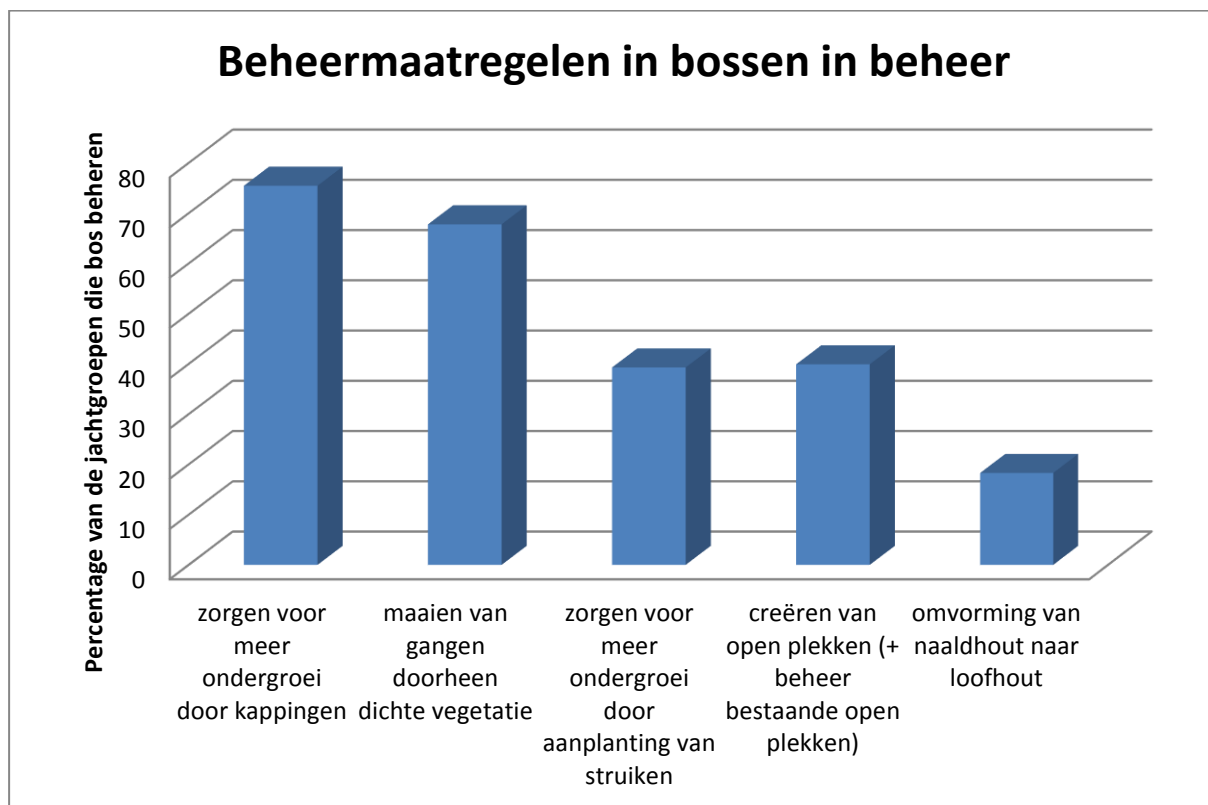

Figuur 8: Creëren van open plekken en het maaien van gangen in de dichte vegetatie zijn enkele maatregelen die door jachtgroepen uitgevoerd worden. Dit doen ze in het kader van het wildbeheer, maar het komt een brede

range van planten- en diersoorten ten goede (© Peter Van Hoey).

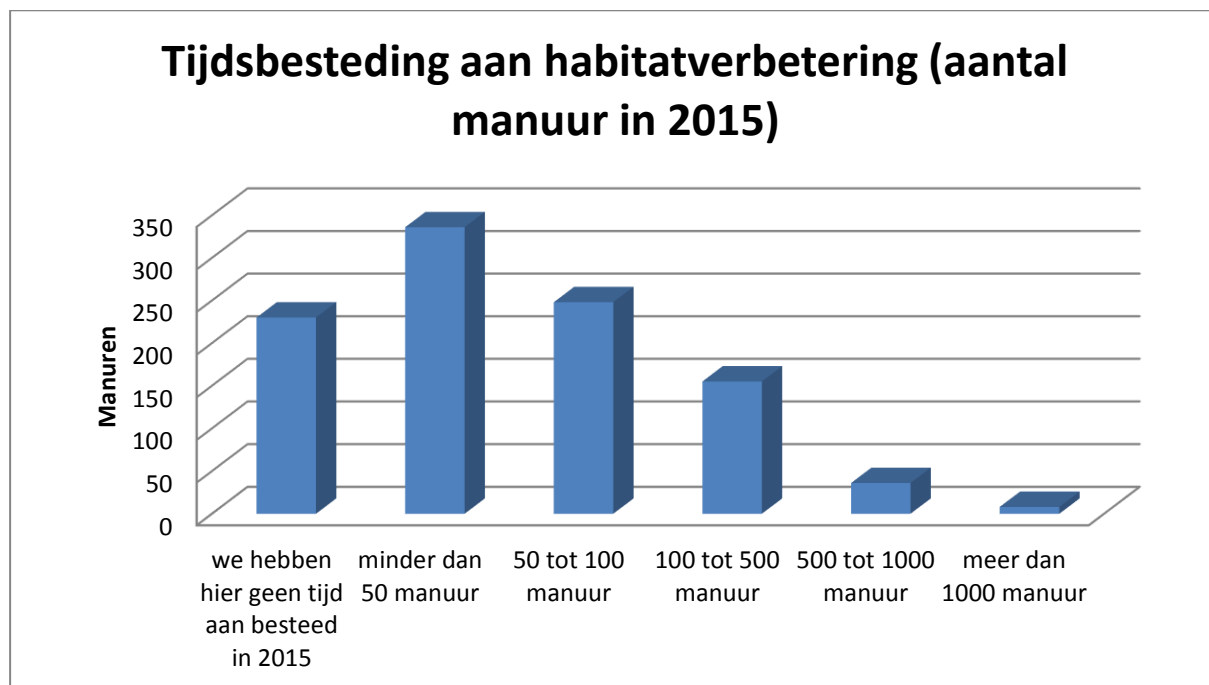
Grafiek 4: Aantal aan de enquête deelnemende jachtgroepen die een bepaalde oppervlakte bos (verdeeld in oppervlakteklassen) aanplante in de afgelopen 10 jaar.

Grafiek 5: Aandeel van de jachtgroepen met bossen in beheer dat een specifiek beheer gericht op jachtwildsoorten en biodiversiteit uitvoert.

Meer dan een kwart (28,9 %) van de jachtgroepen legde in de afgelopen 10 jaar poelen of vijvers aan (Grafiek 1, Tabel 1). Meer dan de helft van deze jachtgroepen kon zelfs meer dan één poel of vijver aanleggen. In totaal gaat het over de aanleg van meer dan 500 poelen op 10 jaar tijd. Bijna de helft van de jachtgroepen (47,4 %) staat in voor het onderhoud of het beheer van minstens één poel of vijver (Tabel 1). De aanleg en het onderhoud van poelen en vijvers kan een terrein een duidelijke boost geven op ecologisch gebied. Deze landschapselementen zijn een thuishaven voor diverse organismen, gaande van waterplanten over amfibieën tot watervogels.

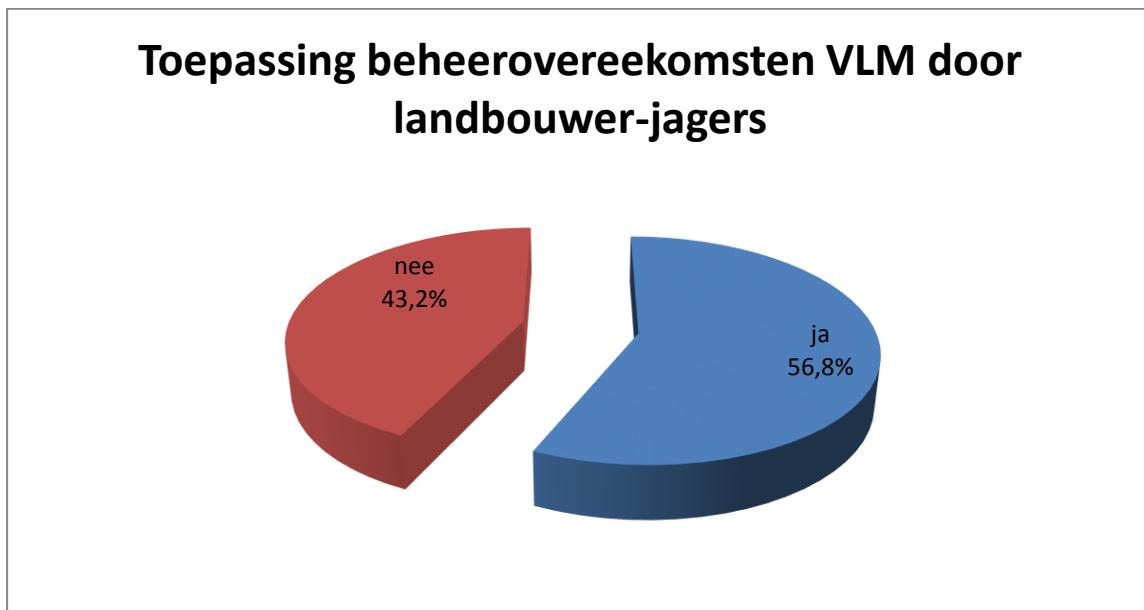
In de aanleg en het beheer van habitat steken de jachtgroepen jaarlijks heel wat tijd. Voor 44,1 % van de jachtgroepen ging dit in 2015 om meer dan 50 manuren, voor 19,6 % van de groepen zelfs over meer dan 100 manuren. 22,7 % van de jachtgroepen gaf aan dat ze geen tijd hadden besteed aan de aanleg en het beheer van habitat in hun jachtrevier(en) in 2015 (Grafiek 6). Habitatverbetering is niet in alle revieren zonder meer mogelijk: niet iedere jachtgroep heeft gronden of landschapselementen in eigendom of kreeg het beheer ervan in handen van de eigenaar. Desondanks slagen de aan de enquête deelnemende jachtgroepen erin om naar schatting 100.750 manuren (53.900 manuren – 163.100 manuren) te besteden aan de aanleg en het beheer van habitat in hun jachtrevieren. Bij extrapolatie naar Vlaams niveau gaat het om naar schatting 321.885 manuren per jaar. Dat gaat om een stapel werk en een quasi onbetaalbare dienst aan biodiversiteit en maatschappij. Als je hetzelfde werk zou moeten uitvoeren door betaalde werkkrachten, waarbij we rekenen met een loonkost van 22,5 € per werkuur, zitten we voor de jachtgroepen die de enquête invulden al gauw met een kost voor de maatschappij van 2.266.875 €. Bij extrapolatie naar Vlaanderen schatten we de maatschappelijke kost op 7.242.412 €. Deze kost omvat enkel loonkosten – materiaalkosten (vb. snoeischaren, brandstof, zaai- en plantgoed, ...) zijn niet meegerekend.

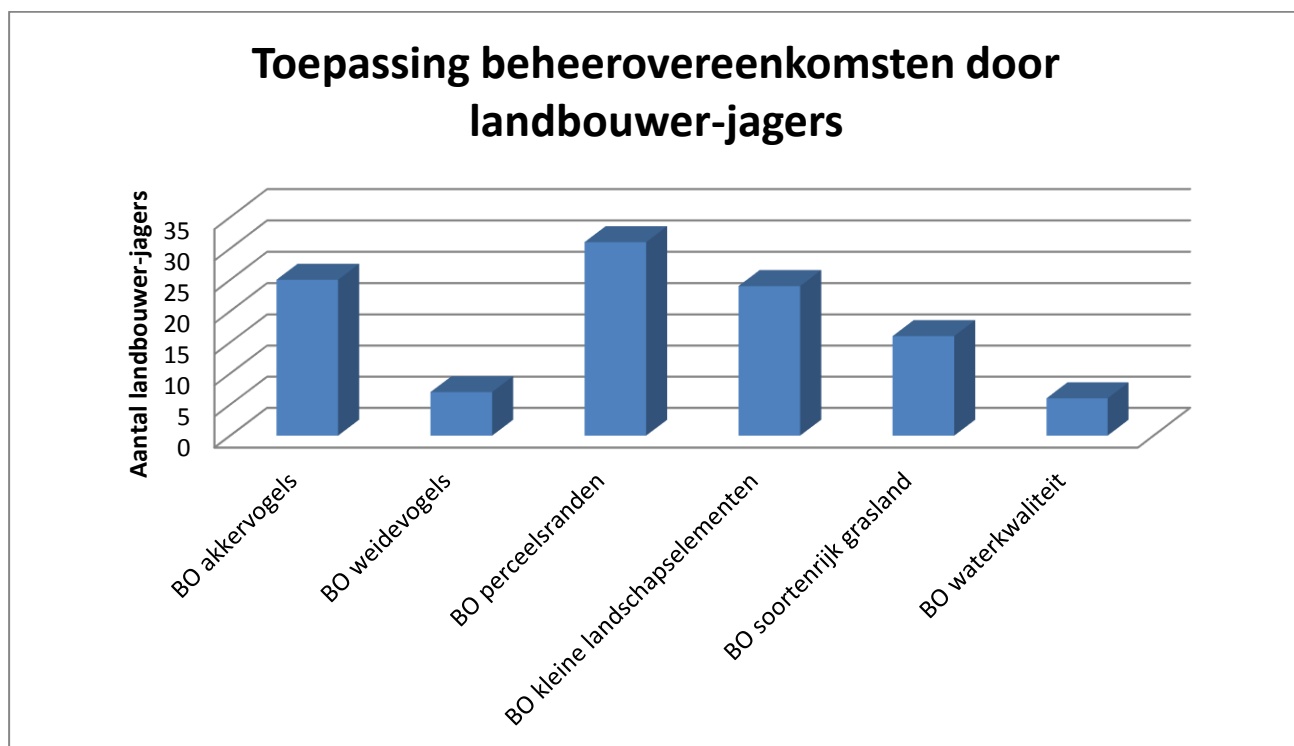
Grafiek 6: Aantal aan de enquête deelnemende jachtgroepen per hoeveelheid tijd (ingedeeld in tijdsklassen) gespendeerd aan habitatverbetering in 2015.

Jagers die zelf landbouwer zijn, hebben de kans om zelf heel wat aan het landschap binnen hun jachtrevier te sleutelen, binnen de mogelijkheden van hun bedrijfsvoering. De beheerovereenkomsten

van de VLM zijn een mogelijke tool hiervoor. Via de enquête verzamelden we de antwoorden van 88 landbouwer-jagers. 56,8 % van deze landbouwer-jagers past beheerovereenkomsten toe op de gronden die hij/zij bewerkt als landbouwer (Grafiek 7). Dit is een opmerkelijk percentage aangezien de VLM aangeeft dat in 2017 op Vlaams niveau slechts 9,28 % van de landbouwers beheerovereenkomsten heeft afgesloten. Jager-landbouwers zien de voordelen naar jachtwild en naar akkernatuur als een grote meerwaarde. Dit werkt als een extra motivatie om beheerovereenkomsten af te sluiten. De meest afgesloten beheerovereenkomsten door de landbouwer-jagers die beheerovereenkomsten hebben liggen zijn de beheerovereenkomsten perceelsrandenbeheer (62 %), de beheerovereenkomsten akkervogels (50 %) en de beheerovereenkomsten rond kleine landschapselementen (48 %) (Grafiek 8).

Grafiek 7: Toepassing van beheerovereenkomsten van de VLM door landbouwers-jagers.

Grafiek 8: Aantal landbouwers-jagers die een bepaald type beheerovereenkomst (BO) van de VLM toepasten op het moment van de enquête.

2.2 Stimuleren van landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen om maatregelen voor habitatverbetering te nemen

Niet elke jachtgroep heeft zelf eigendom in zijn jachtrevier(en) of heeft habitat in beheer. Ook op een andere manier dragen de jachtgroepen nog een extra steentje bij aan de aanleg en het beheer van kwaliteitsvol habitat. Over het algemeen zijn de relaties tussen de jachtgroep enerzijds, en de eigenaars waarvan ze pachten en de landbouwers die werken op de velden waar ze over de jachtpacht bezitten anderzijds, goed. Heel wat jachtgroepen overleggen met deze mensen, en regelmatig ook met openbare besturen, en 71,6 % van de jachtgroepen stimuleert hen om maatregelen van habitatverbetering te nemen (Tabel 3). Als respons daarop werden door landbouwers, eigenaars en openbare besturen ook maatregelen van habitatverbetering genomen. Vooral de inzaai van groenbemesters (64,4 %) en de inzaai van stroken/stukken perceel met faunamengsels (47,7 %) zijn maatregelen die door landbouwers, eigenaars en openbare besturen nogal eens worden genomen in overleg met de jachtgroep (Tabel 4). 9,8 % van de groepen die maatregelen promoten bij eigenaars, landbouwers en openbare besturen kon geen enkele van de gepromote maatregelen ingang laten vinden.

Tabel 3: Aantal en aandeel van de jachtgroepen die landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen stimuleert om maatregelen van habitatverbetering te nemen en om maaislachtoffers te voorkomen.

	aantal jachtgroepen	aandeel jachtgroepen (%)
Stimuleren maatregelen habitatverbetering	725	71.6
Stimuleren voorkomen maaislachtoffers	603	59.5

Tabel 4: Aantal en aandeel jachtgroepen die maatregelen van habitatverbetering stimuleren bij landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen en waarbij als respons hierop deze maatregel ook effectief werd toegepast door (een deel van) de aangesproken actoren.

	aantal jachtgroepen	aandeel van de groepen die habitatverbetering stimuleren (%)
gebruik van groenbemesters	467	64.4
inzaai van stroken/stukken perceel met fauna-akkermengsels	346	47.7
inzaai van stroken/ stukken perceel met gras- kruidenmengsels	243	33.5
aanleg van heggen/houtkanten	169	23.3
onderhoud van heggen/houtkanten	161	22.2
aanleg van poelen	70	9.7
ecologisch beheer van waterlopen (vb. kruidruiming in plaats van slibruiming stimuleren, vragen om de oeervegetatie niet elk jaar te maaien	51	7.0
Overige maatregelen	17	2.3
geen van de gepromote maatregelen werden effectief toegepast door landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen	68	9.4

Tabel 5: Aantal en aandeel jachtgroepen die maatregelen om maaislachtoffers te voorkomen stimuleren bij landbouwers, eigenaars en/of openbare besturen en waarbij als respons hierop deze maatregel ook effectief werd toegepast door (een deel van) de aangesproken actoren.

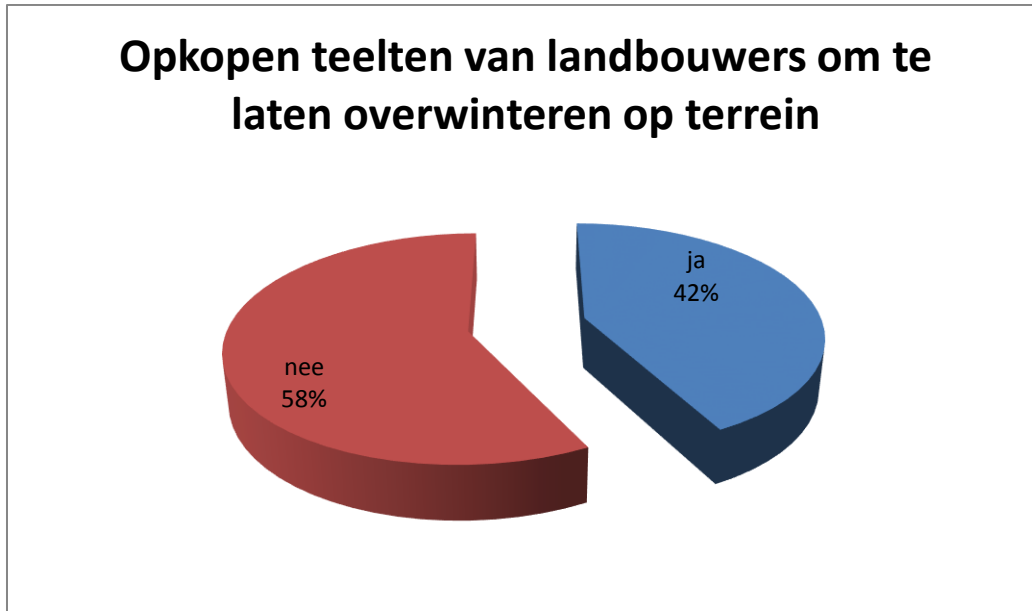
	aantal jachtgroepen	aandeel van de groepen die stimuleren om maaislachtoffers voorkomen (%)
gebruik van wildredders op maai- of oogstmachines	129	21.4
uitstellen van de maaidatum	141	23.4
van binnen naar buiten maaien	327	54.2
communicatie over de maaidatum in combinatie met plaatsen van linten of doorlopen van de percelen met de hond om het aanwezige wild te verjagen (ook: doorzoeken)	252	41.8
Overige maatregelen	6	1.0
geen van de gepromote maatregelen werden effectief toegepast door landbouwers eigenaars en/of openbare besturen	109	18.1

59,5 % van de jachtgroepen stimuleert eigenaars, landbouwers en/of openbare besturen om maatregelen te nemen om maaislachtoffers te voorkomen (Tabel 3). De maatregelen die in respons daarop het meest werden toegepast door landbouwers, eigenaars en openbare besturen zijn van binnen naar buiten maaien (54,2 %) en communicatie over de maaidatum, waarna de jachtgroep het aanwezige wild verjaagt voor het maaien (41,8 %). In 18,1 % van de gevallen werd geen enkele van de gepromote maatregelen toegepast in de jachtrevier(en) van de jachtgroep (Tabel 5).

Figuur 9: Heel wat jachtgroepen hebben afspraken gemaakt met één of enkele lokale landbouwers. Wanneer de landbouwer hen het maaitijdstip doorspeelt, lopen ze op voorhand door het perceel om de aanwezige dieren te verjagen. Zo komen er heel wat minder dieren onder de maaimachine terecht (@ Hooibeekhoeve).

42,3 % van de aan de enquête deelnemende jachtgroepen kopen daarnaast teelten van landbouwers op om te laten overwinteren als voedsel en dekking voor het wild (Grafiek 9). 95,3 % van deze jachtgroepen koopt stroken maïs over om te laten overwinteren op het terrein en 19,3 % stroken granen. 4,19 % van de jachtgroepen kocht overige teelten aan om te laten overwinteren op het terrein (groenbemesters, bieten, erwten, quinoa, ...). Van overwinterende stroken granen bijvoorbeeld is bekend dat ze een meerwaarde bieden aan een brede range van akkervogels, waaronder de geelgors en de grauwe gors.

Grafiek 9: Aandeel jachtgroepen die teelten van landbouwers (maïs, granen, ...) opkoopt om te laten overwinteren op het terrein en dekking en voedsel te voorzien voor de akkerfauna.

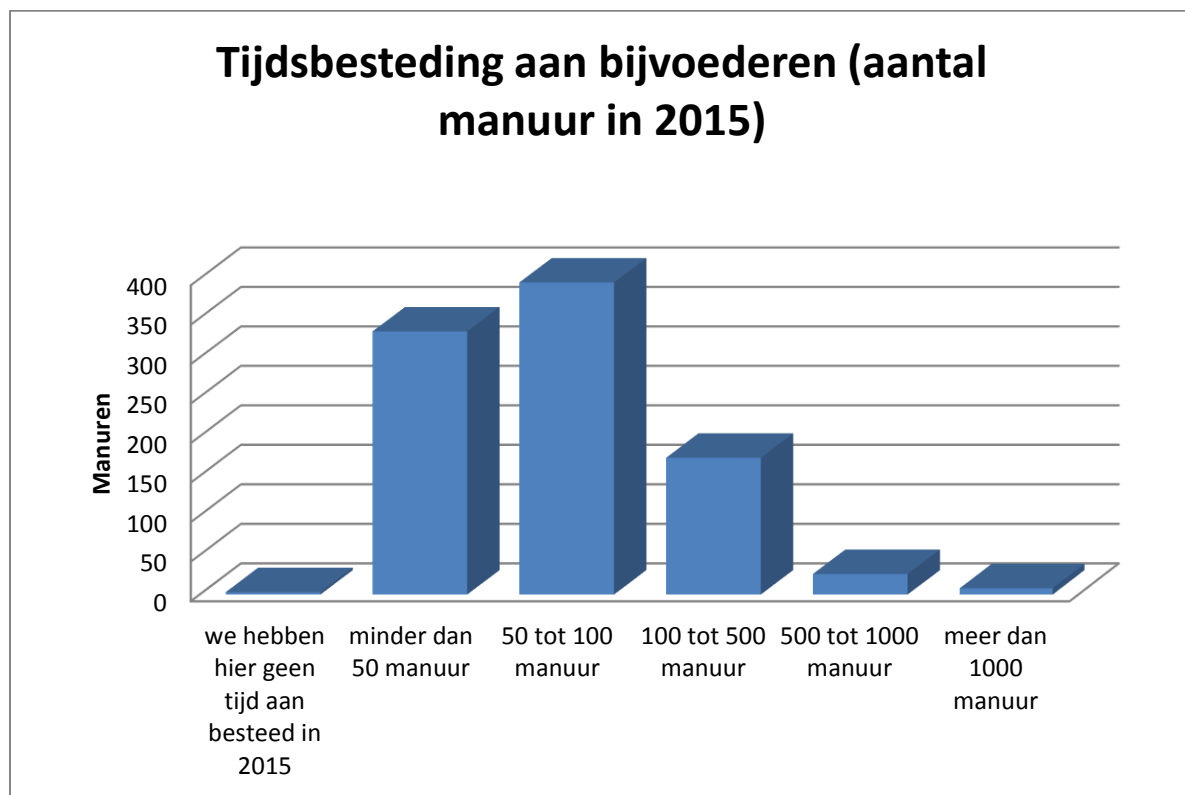
Figuur 10: Geelgors op een graanstrook die blijft staan tijdens de winter (© Peter Van Hoey).

2.3 Aanbieden van extra voedsel om moeilijke periodes te overbruggen

Hedendaagse landbouwmachines en landbouwmethodes laten vaak niet genoeg voedsel achter op het veld in de late winter en de vroege lente. In de periode februari-april kondigt zich dan ook in vele gevallen een periode van hongersnood aan voor onze wildsoorten en akkervogels. Door bij te voeren help je hen over deze moeilijke periode heen. In Engeland is bijvoeden opgenomen in de 'environmental schemes' (het Britse equivalent van beheerovereenkomsten). Landbouwers kunnen daar geld krijgen als ze een bredere range van akkervogels bijvoeden. In ons land wordt bijvoeden op vrijwillige basis toegepast. Heel wat particulieren voeden vogels bij in hun tuin tijdens de koude periode. In het vrije veld gebeurt dit bijvoeden hoofdzakelijk door jagers.

92,6 % van de jachtgroepen voedert kleinwildsoorten bij in het veld. 97,3 % van de jachtgroepen die bijvoedt, voorziet een specifieke bijvoeding voor fazant, 71,1 % voor patrijs en 37,7 % voor haas. In 89,8 % van de jachtgroepen waar bijvoeding aan de orde is, wordt bijgevoerd in voederbakken of voedertonnen en in 58,8 % door voedsel los uit te strooien op de grond. In 2015 had 58,1 % van de aan de enquête deelnemende jachtgroepen 5 of meer voedertoestellen staan op het veld.

Het bijvoeden van kleinwildsoorten vergt voor de jachtgroepen eveneens een tijdsinspanning. In totaal spendeerden de aan de enquête deelnemende jachtgroepen naar schatting 108.700 manuren (58.050 manuren – 176.650 manuren) aan het bijvoeden van kleinwildsoorten in 2015. Bij extrapolatie naar Vlaanderen gaat het om naar schatting 347.284 manuren. Naast een tijdsinspanning kost dit de jachtgroepen uiteraard ook geld, onder andere voor de aankoop van voedertoestellen en van voeder. Van het bijvoeden profiteren buiten kleinwildsoorten vaak ook heel wat akkervogels mee: geelgorzen, grauwe gorzen, ...worden regelmatig aan voedertoestellen gezien wanneer ze zich te goed doen aan de bijgevoederde granen en zaden.

Grafiek 10: Aantal jachtgroepen per hoeveelheid tijd (ingedeeld in tijdsclassen) gespendeerd aan bijvoeden in 2015.

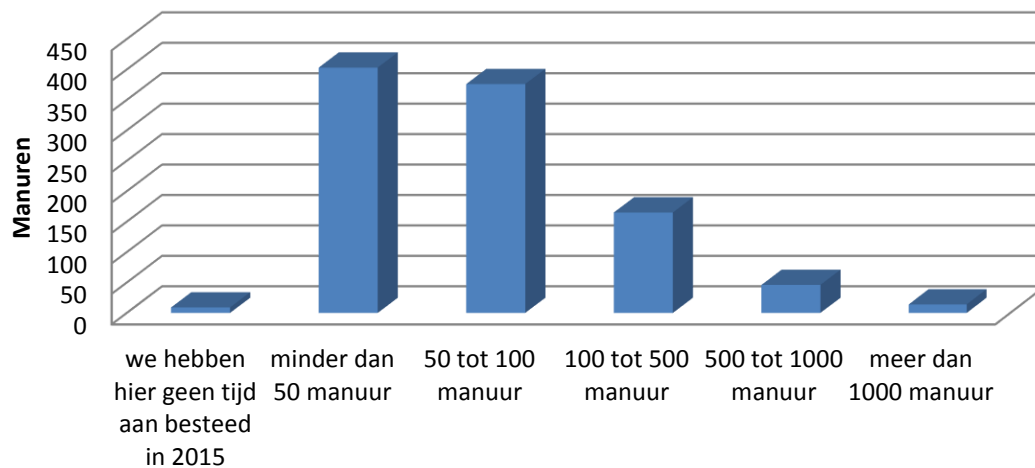

Figuur 11: Patrijzen bij een voederton, op de gevoelige plaat vastgelegd door een wildcamera (© GWCT).

2.4 Observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten

Om op een verantwoorde manier te kunnen jagen en een duurzaam stuk wildbraad te bekommen, is het nodig dat je als jachtgroep een goed beeld hebt van de populatiestand van wildsoorten in je jachtrevier. In de verschillende Vlaamse jachtgroepen wordt er dan ook terecht heel wat tijd en inspanning gespendeerd in de observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten. Slechts minder dan één percent van de jachtgroepen gaf aan dat ze hieraan geen tijd besteedde in 2015. Bij 59,3 % van de jachtgroepen bedroeg de tijdsinvestering meer dan 50 manuren per jaar en bij 22,2 % van de jachtgroepen meer dan 100 manuren per jaar (Grafiek 11). De aan de enquête deelnemende jachtgroepen slaagde erin om in totaal naar schatting 128.025 manuren (72.300 manuren – 200.250 manuren) te investeren in observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten in hun jachtrevier(en) in 2015. Bij extrapolatie naar niveau Vlaanderen gaat het om naar schatting 409.026 manuren. De telcijfers verzameld door de verschillende jachtgroepen worden, via het wildrapport van WBE's en onafhankelijke jagers, jaarlijks doorgegeven aan de overheid. Voor WBE's en onafhankelijke jagers is dit een verplichting om te mogen jagen. De overheid verwerft deze data gratis. Als je met publiek geld dezelfde tijdsinvestering zou willen leveren aan de monitoring van wildsoorten zou dit de maatschappij, gerekend met een loonkost van 22,5 € per uur, 2.880.562,5 € kosten. Bij extrapolatie naar Vlaanderen schatten we de maatschappelijke kost op 9.203.075 €.

Tijdsbesteding aan observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten (aantal manuur in 2015)

Grafiek 11: Aantal jachtgroepen die een bepaalde tijd (ingedeeld in tijdsklassen) spendeerden aan observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten in 2015.

Figuur 12: Jagers spenderen terecht heel wat tijd aan observatie en tellingen van de populatie-evolutie van wildsoorten. Bij extrapolatie naar niveau Vlaanderen gaat het om naar schatting 409.026 manuren op een jaar tijd (© Swarovski Optik).

3 Conclusie

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat jagers niet enkel op het terrein zijn tijdens het jachtseizoen 'om te schieten'. Het overgrote merendeel van de jachtgroepen voert een breder wildbeheer, met aanzienlijke inspanningen rond habitatverbetering, extra voedsel voorzien in hardere periodes, tellingen en opvolging van wildpopulaties.

Deze inspanningen van jagers komen ten goede aan wildpopulaties zelf, maar ook aan een veel bredere biodiversiteit. Het behoud van deze biodiversiteit is een expliciete doelstelling van het Vlaamse beleid. Het behoud van biodiversiteit is een noodzaak voor het duurzame behoud van ecosysteemdiensten zoals bestuiving, onderdrukking van ziektes en plagen, ..., en uiteraard de duurzame jacht zelf.

Het beheer door jachtgroepen vergt heel wat tijd. De geschatte tijdsbesteding van de aan de enquête deelnemende jachtgroepen aan habitatverbetering, bijvoederen, observatie en tellingen samen raamden we op 337.475 manuren in 2015. Bij extrapolatie naar Vlaanderen schatten we de tijdsinvestering op 1.078.195 manuren. De aan de enquête deelnemende jachtgroepen besteedden gemiddeld 333,14 manuren aan habitatverbetering, bijvoederen, observatie en tellingen. Als je dit beheer zou moeten laten uitvoeren tegen een loonkost van 22,5 € per werkuur, zou de kost hiervan voor de maatschappij maar liefst 7.593.188 € bedragen. En dit voor slechts 31,3 % van de in WBE bejaagde oppervlakte en voor één jaar. Als je het resultaat rechtstreeks zou extrapoleren naar de volledige bejaagde oppervlakte van Vlaanderen kom je op een bedrag van 24.259.385 € per jaar.

Jachtgroepen zijn geen groeperingen van 'schietsters', maar voeren een effectief beheer in de Vlaamse buitenruimte. Ze steken veel tijd, geld en moeite in dit beheer, waarvan ze tijdens het jachtseizoen trachten de vruchten te oogsten. Een eerlijk, gezond, smakelijk stukje wild, met een kleine ecologische voetafdruk, is het resultaat van een jaar lang inspanningen en beheer.

Figuur 13: Een eerlijk, gezond, smakelijk stukje wild, met een kleine ecologische voetafdruk, is het resultaat van een jaar lang inspanningen en beheer (© Marc Van Olmen).